

ALICJA PSTYGA*, LUCYNA WARDA-RADYS**

UNIwersytet Gdański

60 lat Oddziału Gdańskiego Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego¹

Oddział Gdański Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego został powołany w roku 1959 (na zebraniu 6 listopada) jako 15. oddział terenowy TMJP. Jest on kontynuacją przedwojennego (1925–1939) Koła Miłośników Języka Ojczystego, założonego przez polonistkę Gimnazjum Polskiego Macierzy Szkolnej, badacza literatury i historii Pomorza oraz aktywnego działacza na rzecz Polonii Gdańskiej – Władysława Pniewskiego².

Pierwszym długoletnim (1959–1985) przewodniczącym Oddziału Gdańskiego TMJP był Bogusław Moroń, jako pierwszy funkcję sekretarza sprawował Hubert Górnowicz, a obowiązki skarbnika pełniła Regina Jefimow (Pawłowska) – do dziś aktywny członek oddziału. Kolejnymi przewodniczącymi byli: Hubert Górnowicz, Jerzy Treder, Bogusław Kreja, Edward Breza, Jolanta Maćkiewicz, Jolanta Kowalewska-Dąbrowska i Ewa Rogowska-Cybulska, a funkcję tę obecnie sprawuje Alicja Pstyga. Niektóre z wymienionych osób były też członkami Zarządu Głównego TMJP.

Z zarządem Gdańskiego Oddziału TMJP (w funkcji sekretarza, zastępcy przewodniczącego lub skarbnika) przez lata związani byli też: Henryka Dwilewicz, Małgorzata Milewska-Stawiany, Urszula Kęsikowa, Ireneusz Miłek, Aneta Lewińska, Justyna Pomirska, Beata Milewska, Małgorzata Klinkosz, Zenon Lica, Lucyna Warda-Radys, Katarzyna (Florczewska) Borkowska, Beata Jędrzejczak, Joanna Ginter, Hanna Makurat-Snuzik, Danuta Stanulewicz, Dorota Żyłko i Andrzej Chłudziński. W ciągu 60 lat działalności liczba członków oddziału wahała się od 19 do 123. Obecnie oddział liczy ich 30, ma jednak wielu sympatyków, którzy chętnie uczestniczą w zebraniach, sympozjach i konferencjach przez niego organizowanych.

Tradycją OG TMJP są bowiem comiesięczne (z wyłączeniem okresu wakacyjnego) zebrania otwarte jego członków i sympatyków. Rocznie odbywa się więc ich około 10. Wygłaszają na nich referaty zarówno członkowie oddziału, jak i zaproszeni goście. W ciągu 60 lat działalności koła (do 6 listopada 2019 roku) wygłoszono w sumie 1142 referaty (wliczono tu także cykle odczytów i referaty na konferencjach organizowanych bądź współorganizowanych przez OG TMJP). W tym czasie najwięcej referatów wygłoszili: Bogusław Kreja (128), Edward Breza, Regina Pawłowska i Ewa Rogowska-Cybulska. Wśród gości znaleźli się

* finap@ug.edu.pl; ORCID: 0000-0001-6933-2132

** fpolwr@ug.edu.pl; ORCID: 0000-0002-0299-3611

1 Historię Gdańskiego Oddziału TMJP do roku 2005 opracowała E. Rogowska-Cybulska (*Popularyzacja wiedzy o języku polskim w WSP i UG*, [w:] J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska, J. Treder (red.), *Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku i na Uniwersytecie Gdańskim (1947–2005)*, Gdańsk 2006, s. 306–322).

2 Założyciel Koła Miłośników Języka Ojczystego zginął w Stutthofie 22 marca 1940 r. (wraz z 67 innymi działaczami polonijnymi Wolnego Miasta Gdańska).

językoznawcy nie tylko z różnych ośrodków w Polsce, ale i z zagranicy. Byli to między innymi: Zenon Klemensiewicz (wygłosił referat na pierwszym spotkaniu oddziału, 6 listopada 1959 roku), Władysław Kuraszkiewicz, Leon Kaczmarek, Hanna Popowska-Taborska, Wiesław Boryś, Bogusław Dunaj (prezes TMJP), Stanisław Gajda i Jan Miodek, a także Oleg Nikolajewicz Trubaczow, Stanisław Kochman i Friedhelm Hinze.

Tematyka referatów/wykładów zawsze była bardzo różnorodna, najogólniej rzecz ujmując, dotyczyła przede wszystkim polszczyzny i kaszubszczyzny, ale także innych języków i języka – ogólnie. Z jednej strony wiązała się więc z zainteresowaniami członków oddziału i wygłaszających odczyty gości, z drugiej – była odpowiedzią na potrzeby środowiska, najpierw na prośby kierowane z gdańskiej uczelni (Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Gdańsku przemianowanej na Uniwersytet Gdański), potem także spoza niej. Do potrzeb tych należała zwłaszcza popularyzacja wiedzy o poprawności i kulturze języka polskiego. Stąd też już w 1961 roku gdańscy językoznawcy zaczęli odpowiadać na pytania kierowane do nich za pośrednictwem „skrzynki zapytań poprawnościowych”, a od 1964 roku (choć nieregularnie) także za pośrednictwem telefonu. W ramach popularyzacji wiedzy o języku polskim członkowie TMJP przygotowywali też odczyty, zarówno indywidualne, jak i organizowane w cyklach tematycznych, między innymi: „Z historii języka polskiego”, „Co daje językoznawstwo praktyce i nauce”, „Historia języka a historia społeczeństwa 1980”, „Kultura wobec zjawisk dzisiejszej polszczyzny”, „Polski język literacki wczoraj i dziś”, „Słowo a znaczenie”, „Ze zjawisk współczesnego języka polskiego”, „Mówię, więc jestem” (III cykl był emitowany w Edukacyjnej Telewizji Kablowej). Ich efektem jest zbiór publikacji popularnonaukowych.

OG TMJP był i jest organizatorem lub współorganizatorem (z Zakładem Języka Polskiego i niekiedy z Zakładem Języka Rosyjskiego i Przekładoznawstwa UG) konferencji językoznawczych, sesji naukowych i sympozjów: „Polszczyzna piękna i poprawna” (sesja poświęcona – w 30. rocznicę rozpoczęcia działalności przez Telefoniczną Poradnię Językową UG – pamięci jej twórcy śp. Profesora Bogusława Krei), „W świecie słów i znaczeń” (cykl tzw. konferencji Krejowskich), „Słowo z perspektywy językoznawcy i tłumacza”, „Język – tradycja – tożsamość” (z okazji jubileuszu Profesora Jerzego Tredera), „Norma i uzus współczesnej polszczyzny” i „Polszczyzna w komunikowaniu medialnym”.

Od 2004 roku członkowie OG TMJP sprawują merytoryczny nadzór nad Powiatowym Konkursem Ortograficznym organizowanym przez Liceum Katolickie Collegium Marianum w Pielplinie, a także włączają się w przygotowanie innych licznych konkursów i olimpiad polonistycznych; przygotowują odczyty dla nauczycieli, dla uczniów, dla studentów Uniwersytetu III Wieku, dla członków Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego; wypowiadają się w programach lokalnego radia i telewizji; przygotowują publikacje dydaktyczne dla uczniów.

Członkowie OG TMJP starają się pamiętać o swoich jubileuszach, organizując z ich okazji konferencje o tematyce nawiązującej do idei miłośnictwa języka polskiego. I tak 23 października 2006 roku odbyła się sesja jubileuszowa z okazji 501. spotkania członków OG TMJP, a 20 listopada 2009 roku zorganizowano sesję dla uczczenia 50. rocznicy powstania oddziału (po wojennej przerwie). Nosiła ona nazwę: *Dawna i współczesna polszczyzna w perspektywie deskryptywnej*,

*normatywnej i dydaktycznej*³. Z okazji 60. rocznicy powstania OG TMJP jego członkowie w dniach 21–22 października 2019 roku zorganizowali ogólnopolską konferencję językoznawczą *Polszczyzna wczoraj i dziś – pamięć, inspiracje, perspektywy*, której obrady otworzył swoim referatem wiceprzewodniczący TMJP prof. dr hab. Piotr Źmigrodzki. Spotkaniu naukowemu (w którym uczestniczyło blisko czterdziestu naukowców z różnych ośrodków naukowych w Polsce) towarzyszyła wystawa przedstawiająca historię oddziału. Oprócz uświetnienia rocznicy swojego oddziału gdańscy językoznawcy pragnęli tym wydarzeniem rozpocząć także świętowanie 100. rocznicy powstania Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (2020) oraz upamiętnić swoją zmarłą w tym roku Koleżankę, językoznawczynię z Instytutu Filologii Polskiej Profesor Ewę Rogowską-Cybulską, której działalność TMJP była zawsze szczególnie bliska.

³ Materiały z obu sesji zostały wydane w serii *Polonistyczne drobiazgi językoznawcze*, t. 1 pod red. J. Maćkiewicz i E. Rogowskiej-Cybulskiej, Gdańsk 2009, t. 2 pod red. E. Rogowskiej-Cybulskiej i M. Cybulskiego, Gdańsk 2011.